

4) неповнолітні злочинці -- педагогічно занедбані підлітки, які вчинили кримінальні злочини й направлені судом до пенітенціарних закладів.

Аналіз наукової літератури [1,2,3] дозволив визначити причини важковихованості: соціально-економічні, психолого-педагогічні, умови сімейного виховання, недоліки в навчально-виховній роботі закладів освіти, медико-біологічні.

З метою дослідження важковиховуваних дітей та підлітків використовуються такі методи та методики [2]:

– Діагностика особливостей сімейного виховання: бесіда, анкетування, методика Рене-Жилля, проєктивна методика «Малюнок сі'м'ї» та ін.

– Вивчення статусу учня: соціометрія, референтометрія, діагностика міжособистісних стосунків Т. Лірі та ін.

– Діагностика характерологічних особливостей: опитувальники Г. Айзенка, Леонгард-Шмішека, А. Личко).

– Методики вивчення самооцінки.

– Проєктивні методики («Неіснуюча тварина», «Людина», «Рука»).

– Вивчення інтересів, ідеалів, нахилів здібностей: бесіда, анкетування.

– Діагностика емоційного стану учня: виявлення рівня тривожності за Ч. Спілбергом, Ч. Філіпсом та ін.

– Діагностика агресивності (методика А. Ассингера, Басса-Даркі).

Основні висновки. Проблема важковихованості у дітей є актуальною проблемою для нашого суспільства, яку потрібно вирішувати на соціальному, психологічному, родинному, педагогічному рівнях. Усе це зумовлює необхідність корекції важковихованості та індивідуального підходу у роботі з важкими учнями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук О.І. Психологія девіантної поведінки., К.: МАУП, 2006. С. 33-62.

2. Зайченко М.В. Інструментарій соціального педагога., К.: Шк. Світ, 2011. С. 114-116.

Ашифіна Тетяна,

студентка 3 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **Т.П. Малихіна**

к.психол.н., доцент (БДПУ)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Актуальність. Проблема емоційного вигорання останнім часом набуває особливої актуальності. Найбільше яскраво синдром «вигорання» проявляється в тих випадках, коли комунікації обтяжені негативною емоційною насиченістю або когнітивною складністю. Імовірність появи

проблеми «вигорання» збільшується в міру зростання частоти й тривалості контактів руйнівної або дратівливої емоційно-психологічної природи. Відповідним чином «вигорання» співвідноситься й з кількістю, і з якістю міжособистісних контактів, які професіонал мав зі своїми підлеглими, підопічними й т.д. Особливо гостро ця проблема постає в середовищі працівників освіти.

Ступінь досліджуваності проблеми. Аналіз психологічної літератури свідчить про те, що проблема емоційного вигорання (його змісту, структури та функцій) знайшла певне відображення в роботах зарубіжних (А. Абрумова, М. Агапова, Н. Андрєєва, В. Бойко, М. Буянкіна, Н. Водоп'янова, Л. Китаєв-Смик, Н. Левицька, К. Маслач, Т. Морозова, В. Орел, О. Трухан, Н. Самоукіна, Є. Старченкова, Ф. Дж. Сторлі, Х. Дж. Фрейденбергер, В. Шауфелі та ін.) та українських (Х. Василькевич, І. Ващенко, А. Висоцький, І. Галецька, Т. Зайчикова, Л. Карамушка, С. Максименко, О. Матвієнко, О. Святка та ін.) учених.

Сьогодні феномен емоційного вигорання є досить вивченим щодо таких категорій фахівців: педагогічних працівників (О. Бондарчук, Ю. Жогно, Т. Зайчикова, А. Ракицька, Т. Солодкова та ін.); соціальних працівників (І. Асєєва); психологів (Х. Василькевич, І. Калашнік, С. Харченко та ін.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні програми дослідження емоційного вигорання педагогічних працівників.

Сутність дослідження. Перші роботи із цієї проблеми з'явилися в США. Американський психіатр Н. Френденбергер в 1974 р. описав феномен психологічного стану здорових людей, що перебувають в інтенсивному й тісному спілкуванні з пацієнтами (клієнтами) в емоційно навантаженій атмосфері при наданні професійної допомоги і дав йому назву "вигорання".

Синдром «емоційного вигорання» (СЕВ) - це реакція організму, що виникає внаслідок тривалого впливу професійних стресів середньої інтенсивності. При цьому поступово розвивається емоційне, розумове виснаження, фізичне стомлення, особиста відстороненість і зниження задоволення виконанням роботи. СЕВ - це вироблений особистістю механізм психологічного захисту у формі повного або часткового виключення емоцій у відповідь на вибрані психотравмуючі впливи.

На даний час існує декілька моделей вигорання, які описують даний феномен:

Однофакторна модель (Пінес, Аронсон, 1988). Вигорання – це стан фізичного, емоційного і когнітивного виснаження, викликаного тривалим перебуванням в емоційно перевантажених ситуаціях. Автори одновимірного підходу розглядають виснаження в якості головної причини[1].

Двофакторна модель (Д. Діре, В. Шауфел, Х. Сиксма). Синдром вигорання зводиться до двомірної конструкції, яка складається з емоційного виснаження і деперсоналізації. Перший компонент, що отримав назву «ефектного», відноситься до сфери скарг на своє здоров'я, фізичне самопочуття, нервові напруження, емоційне виснаження. Другий «настановного» – деперсоналізація, виявляється в зміні відносин або до оточуючих, або до себе. Він отримав назву [2].

Трифакторна модель (К. Маслач та С. Джексон). Синдромом вигорання є тривимірний конструкт, що включає в себе емоційне

виснаження, деперсоналізацію і редукацію особистих досягнень. Емоційне виснаження розглядається як основна складова вигорання і виявляється у зниженому емоційному фоні, байдужості або емоційному перенасиченні. Деперсоналізація позначається у деформації відносин з іншими людьми. Редукація особистих досягнень виявляється або в тенденції негативно оцінювати себе, занижувати свої професійні досягнення і успіхи, або в зменшенні власної гідності, обмеженні своїх можливостей, обов'язків по відношенню до інших[3].

Основні висновки. Головною причиною СЕВ вважається психологічна, душевна перевтома. Коли вимоги (внутрішні та зовнішні) тривалий час переважають над ресурсами (внутрішніми і зовнішніми), у людини порушується стан рівноваги, що неминуче призводить до СЕВ.

Література

1. Водопьянова Н. Старченкова Е. Синдром выгорания : диагностика и профилактика. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 336 с.
2. Гринберг Дж. Управление стрессом. Санкт-Петербург : Питер, 2002. – 496 с.
3. Маслач К. Профессиональное выгорание : как люди справляются. 1978.: URL:<http://www.psychologos.ru>. Дата обращения: 12.03. 2020.

Бондарева Катерина,

студентка 3 курсу

Факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук.керівник: **Т.П. Малихіна,**

к.психол.н., доцент(БДПУ)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Актуальність. Соціально-політичні та соціально-економічні зрушення, які відбуваються в Україні, зумовили суттєві зміни в сприйнятті світу та самих себе молодими людьми. Зазначені зрушення актуалізують процеси пошуку юнаками і дівчатами власної перспективи в житті, яка б найбільшою мірою відповідала їхнім здібностям і можливостям, і, водночас, реалізація якої дозволила б у майбутньому зайняти гідне місце в суспільстві.

Ступінь досліджуваності проблеми. Значний внесок у дослідження проблематики життєвого шляху внесли як зарубіжні (А.Адлер, Е.Берн, Ш.Бюлер, Е.Еріксон, Ж.Піаже, К.Юнг), так і радянські та вітчизняні вчені (К.О.Абульханова-Славська, Б.Г.Ананьєв, Є.І.Головаха, О.О.Кронік, В.А.Роменець, С.Л.Рубінштейн, Л.В.Сохань, Т.М.Титаренко та ін.). Теоретико-методологічний аналіз їх здобутків дає можливість виділяти наявність двох основних підходів до розгляду життєвого шляху особистості: часового та структурно-сислового. Існує незначна кількість досліджень, де образ бажаного майбутнього життя розглядається під кутом зору єдності часового та сислового вимірів.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні дослідження життєвих перспектив сучасної молоді.